

Περισσότερη ποικιλότητα, μεγαλύτερη ενότητα

Η μεγαλύτερη διεύρυνση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Το παρόν φυλλάδιο εκδίδεται σε όλες τις επίσημες γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης: αγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, δανικά, ελληνικά, ισπανικά, ιταλικά, ολλανδικά, πορτογαλικά, σουηδικά και φινλανδικά.

Το φυλλάδιο αυτό καθώς και άλλες συνοπτικές και σαφείς επεξηγήσεις σχετικά με την ΕΕ υπάρχουν σε ηλεκτρονική μορφή στον δικτυακό τόπο: europa.eu.int/comm/publications

Ευρωπαϊκή Επιτροπή
Γενική Διεύθυνση Τύπου και Επικοινωνίας
Εκδόσεις
B-1049 Bruxelles/Brussel

Το κείμενο ολοκληρώθηκε τον Νοέμβριο του 2003

Εικόνα εξωφύλλου: ΕΕ

Δελτίο βιβλιογραφικής κατάταξης υπάρχει στο τέλος του τεύχους.

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επίσημων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 2003

ISBN 92-894-4597-1

© Ευρωπαϊκές Κοινότητες, 2003
Επιτρέπεται η αναπαραγωγή.

Printed in Belgium

ΤΥΠΩΜΕΝΟ ΣΕ ΧΑΡΤΙ ΛΕΥΚΑΣΜΕΝΟ ΧΩΡΙΣ ΧΛΩΡΙΟ

**Περισσότερη ποικιλότητα,
μεγαλύτερη ενότητα**
Η μεγαλύτερη διεύρυνση
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιεχόμενα

Ένα ιστορικό γεγονός	3
Η δυναμική της διεύρυνσης	4
Τα οικονομικά της διεύρυνσης	7
Η διαδικασία της διεύρυνσης	9
Η αντιμετώπιση των προκλήσεων	12
Η υιοθέτηση του ευρώ	15
Νέα κράτη μέλη και θέματα πολιτικής	18
Οι γειτονικές χώρες και ο ευρύτερος κόσμος	19
Μελλοντικές προοπτικές	22
Άλλες πηγές ενημέρωσης	22

Ένα ιστορικό γεγονός

Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) είναι συυφασμένη με την ίδια της φύση. Πράγματι, η ΕΕ είναι ανοιχτή σε όλα τα δημοκρατικά ευρωπαϊκά κράτη που είναι ικανά να αντιμετωπίσουν τις οικονομικές προκλήσεις της προσχώρησης και να εφαρμόσουν τους κανόνες που συνεπάγεται η τελευταία. Η διεύρυνση του 2004, με την οποία προστίθενται οκτώ χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης και οι δύο νησιωτικές μεσογειακές χώρες Μάλτα και Κύπρος, αποτελεί τη μεγαλύτερη και πιο φιλόδοξη διεύρυνση στην ιστορία της ΕΕ. Με τον ερχομό των νέων κρατών, ο αριθμός των μελών από 15 γίνεται 25, με έναν πληθυσμό που ξεπερνά τα 450 εκατ. κατοίκους, δηλαδή το συνολικό πληθυσμό ΗΠΑ και Ρωσίας.

Και τα δέκα νέα μέλη προσχωρούν επειδή θεωρούν ότι η ΕΕ είναι ο φυσικός τους χώρος και επειδή συμμερίζονται τους στόχους της για ελευθερία, δημοκρατία και ευημερία. Με τη διεύρυνση κλείνει επιτέλους το χάσμα που άνοιξαν στην Ευρώπη ο Β΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, η αντιπαράθεση Ανατολής-Δύσης και ο ψυχρός πόλεμος.

Οι δέκα χώρες —Κύπρος, Τσεχική Δημοκρατία, Εσθονία, Ουγγαρία, Λεττονία, Λιθουανία, Μάλτα, Πολωνία, Σλοβακία και Σλοβενία— είναι φτωχότερες από τον μέσο όρο της ΕΕ, ενώ μια από τις κορυφαίες προτεραιότητες της διευρυμένης Ένωσης είναι η όσο το δυνατόν ταχύτερη άνοδος του βιοτικού τους επιπέδου, με βάση το βιοτικό επίπεδο των άλλων χωρών της ΕΕ.

Αμέσως μετά την κατάρρευση του κομμουνισμού, γύρω στο 1990, η Ευρωπαϊκή Ένωση υποστήριξε τη διαδικασία εκδημοκρατισμού στις πρώην κομμουνιστικές χώρες και, με την εγκαθίδρυση της οικονομίας της αγοράς, άρχισε να χορηγεί τεχνική

και χρηματοδοτική βοήθεια. Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990, είχαν συναφθεί εμπορικές συμφωνίες, οι οποίες παρείχαν στις χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης προτιμησησική πρόσβαση στις αγορές της ΕΕ, για το μεγαλύτερο μέρος των εξαγωγών τους. Ανάλογες συμφωνίες με την Κύπρο και τη Μάλτα χρονολογούνται από τη δεκαετία του 1970. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις για τη συμφωνία των όρων, βάσει των οποίων οι νέες χώρες θα ανέλαμβάναν τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματα του μέλους, πραγματοποιήθηκαν μεταξύ 1998 και 2002. Ως ημερομηνία προσχώρησης ορίστηκε η 1η Μαΐου 2004.

Είναι ήδη φανερό ότι η διεύρυνση αυτή θα αλλάξει τον τρόπο λειτουργίας της Ένωσης, από τη στιγμή που τα νέα μέλη παίρνουν τις θέσεις τους δίπλα στα σημερινά κράτη μέλη στα κύρια θεσμικά όργανα της ΕΕ. Επίσης, μια τέτοια διεύρυνση θα φέρει και πολλές αλλαγές στις εξωτερικές σχέσεις της ΕΕ, ιδίως, με τις νέες γειτονικές της χώρες τόσο στα ανατολικά όσο και στα νότια.

Το κρύσταλλο της Τσεχικής Δημοκρατίας είναι ιδιαίτερα ανταγωνιστικό στις αγορές της ΕΕ. Ακόμα και πριν από την προσχώρηση, οι νέες χώρες μέλη μπορούσαν να εξάγουν τα προϊόντα τους στην ΕΕ με προνομιακούς όρους.

© EPA Photo/CTK/Julius Fevick

Η δυναμική της διεύρυνσης

Η εμπάθωση της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης και η διεύρυνση αποτελούν αμφότερες αναπόσπαστο μέρος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ήδη από την ίδρυσή της. Κάθε προηγούμενη διεύρυνση —η σημερινή είναι η πέμπτη από το 1973— έφερε πολλά οφέλη στους πολίτες της Ευρώπης καθώς και νέες ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις της. Μέσα στο διάστημα αυτό, η ΕΕ δημιούργησε μια τελωνειακή ένωση, μια ενιαία αγορά και ένα ενιαίο νόμισμα. Έτσι, άνθρωποι, εμπορεύματα, υπηρεσίες και κεφάλαια κυκλοφορούν μέσα στην ΕΕ τόσο ελεύθερα όσο και στο εσωτερικό μιας χώρας. Οι ελευθερίες αυτές επεκτείνονται τώρα και στα δέκα νέα μέλη. Η συμμετοχή 25 χωρών στη ζώνη ειρήνης, ευημερίας και σταθερότητας της ΕΕ θα ενισχύσει την ασφάλεια όλων των πολιτών της.

Δύο άλλες χώρες —η Βουλγαρία και η Ρουμανία— οι οποίες υπέβαλαν αίτηση προσχώρησης μαζί με τις άλλες δέκα— δεν έχουν ακόμα ολοκληρώσει την προετοιμασία τους και συνεχίζουν τις διαπραγματεύσεις με την ΕΕ. Η ημερομηνία που έχει τεθεί ως στόχος για την προσχώρησή τους είναι το 2007. Οι διαπραγματεύσεις με την τρίτη υποψήφια χώρα, την Τουρκία, θα μπορέσουν να αρχίσουν εφόσον η χώρα αυτή εκπληρώσει τα λεγόμενα «πολιτικά κριτήρια» σε ό,τι αφορά τα ανθρώπινα δικαιώματα, τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου καθώς και το σεβασμό και την προστασία των μειονοτήτων.

Η διαδικασία ενσωμάτωσης των νέων μελών εκτυλίσσεται σε διάφορα στάδια. Κατ'αρχάς, τα νέα μέλη συμμετέχουν, ήδη από την πρώτη στιγμή, στις θεσμικές δομές της Ένωσης. Οι υπουργοί τους αποφασίζουν από κοινού με τους ομολόγους τους στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στέλνουν τους εκλεγμένους αντιπροσώπους τους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ενώ η κάθε χώρα διορίζει

ένα μέλος της στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Οι γλώσσες τους γίνονται επίσημες γλώσσες της ΕΕ.

Σ' ένα δεύτερο στάδιο, η προσχώρηση γίνεται μέσω της πρόσβασης σε προγράμματα και ταμεία της ΕΕ, στο πλαίσιο των οποίων οι περιορισμένοι πόροι της Ένωσης κατανέμονται έτσι ώστε να δίδεται προτεραιότητα σ' όσους έχουν τις περισσότερες ανάγκες. Έτσι, η ΕΕ μπόρεσε να χορηγήσει στο παρελθόν ειδική βοήθεια στις φτωχότερες χώρες και περιοχές της. Για την περίοδο από τον Μάιο του 2004, ημερομηνία προσχώρησης, μέχρι το τέλος του 2006 προβλέπεται συνολικό ποσό 21,75 δισ. EUR υπέρ των νέων μελών από τα διαρθρωτικά ταμεία και το Ταμείο Συνοχής της ΕΕ. Επίσης, τα νέα μέλη επωφελούνται, σταδιακά όμως, από ενισχύσεις για τους αγρότες τους στο πλαίσιο της κοινής γεωργικής πολιτικής.

Η ιδιότητα του μέλους της ΕΕ συνεπάγεται, πέρα από τα δικαιώματα, και υποχρεώσεις και καθήκοντα. Στη διάρκεια των ενταξιακών διαπραγματεύσεων κάθε νέο μέλος υιοθέτησε την ισχύουσα νομοθεσία της ΕΕ (το λεγόμενο «κοινοτικό κεκτημένο»). Όμως, η υιοθέτηση των κανόνων δεν αρκεί. Θα πρέπει και να εφαρμόζονται. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρακολουθεί ήδη και θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί από κοντά τη διαδικασία αυτή.

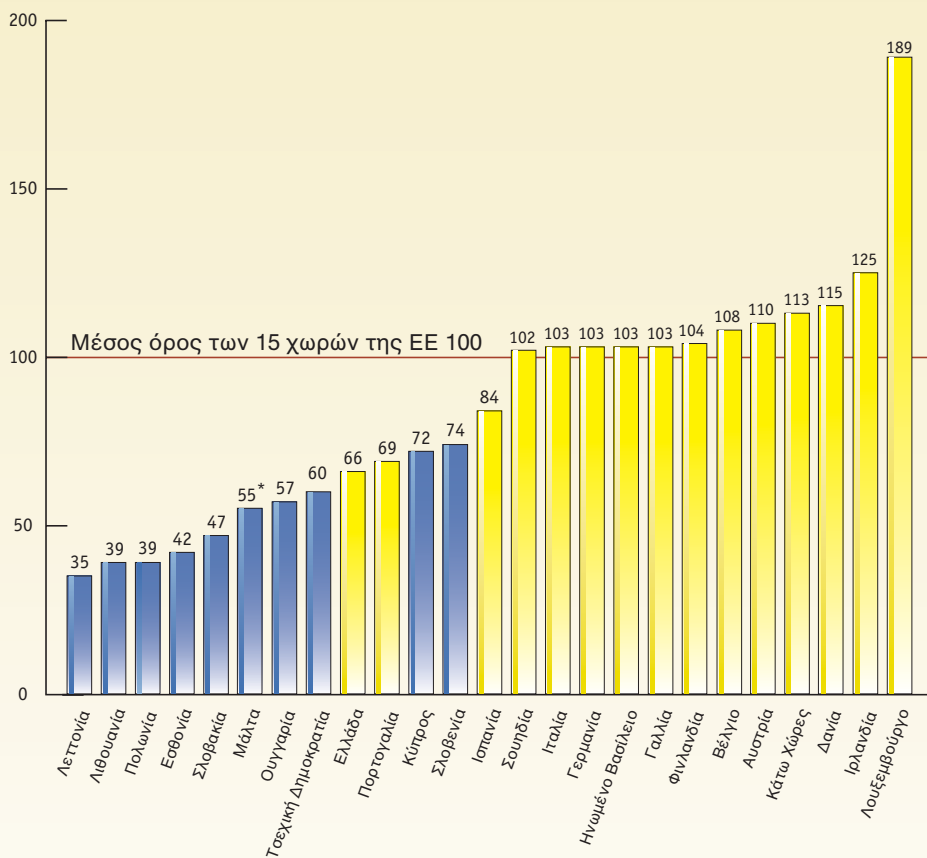
Τα νέα μέλη έχουν έναν ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο να παίξουν σε ό,τι αφορά την προστασία του δικαιώματος των πολιτών της ΕΕ σε ελεύθερη κυκλοφορία και ατομική ασφάλεια. Η κινητικότητα και η ασφάλεια στο εσωτερικό της ΕΕ εξασφαλίζονται εν μέρει με αποτελεσματικούς ελέγχους στα εξωτερικά σύνορα της Ένωσης. Λόγω της γεωγραφικής τους θέσης, τα νέα μέλη αναλαμβάνουν τώρα την ευθύνη του ελέγχου μεγάλων τμημάτων των συνόρων αυτών. Για να βοηθήσει τις χώρες

αυτές στο έργο τους, η ΕΕ έχει χορηγήσει σημαντικά ποσά για σύγχρονους εξοπλισμούς και για την εκπαίδευση του προσωπικού και θα συνεχίσει να παρέχει τη βοήθεια αυτή μέχρι το 2006.

Όπως έγινε και με τις προηγούμενες διευρύνσεις, προβλέπεται ένας

μηχανισμός ασφαλείας χάρη στον οποίον τα κράτη μέλη θα προστατεύονται έναντι απρόβλεπτων δυσκολιών που μπορεί να προκύψουν ως αποτέλεσμα της διεύρυνσης. Ο μηχανισμός αυτός θα καταργηθεί τρία χρόνια μετά την προσχώρηση των νέων μελών.

Κατά κεφαλήν ΑΕγχΠ: κατανομή του πλούτου

Το επίπεδο του ΑΕγχΠ για τα νέα μέλη της ΕΕ κυμαίνεται από το 35 % του μέσου όρου της ΕΕ για τη Λεττονία μέχρι το 74 % για τη Σλοβενία.

Δείκτης του κατά κεφαλήν ακαθάριστου εγχώριου προϊόντος, εκφραζόμενος σε μονάδες αγοραστικής δύναμης, 2002.

Πηγή: Eurostat. *: 1999.

Πολωνία

Πρωτεύουσα: η Βαρσοβία

Πληθυσμός: 38,2 εκατ.

Έκταση: 313 000 km²

Η Πολωνία είναι αναμφίβολα το μεγαλύτερο από τα νέα κράτη μέλη. Το πολωνικό κράτος έχει ιστορία άνω των χιλίων ετών και έπαιξε σημαντικό ρόλο στην πολιτιστική και πολιτική ανάπτυξη της Ευρώπης, ήδη από την εποχή του Μεσαίωνα. Τον 16ο αιώνα υπήρξε μια από τις ισχυρότερες χώρες της Ευρώπης.

Μεταξύ των διασημότερων Πολωνών συγκαταλέγονται ο αστρονόμος Κοπέρνικος, ο συνθέτης Φρεντερίκ Σοπέν, η επιστήμων Μαρία Κιουρί και, βεβαίως, ο Πάπας Ιωάννης Παύλος ο Β΄.

Η Πολωνία έχει έναν από τους μεγαλύτερους αγροτικούς πληθυσμούς στην Ευρώπη. Διαθέτει ορυκτό πλούτο, όπως άνθρακα, μέταλλα και ορυκτό αλάτι. Το ορυχείο της Βιελίτσκα, το οποίο χρονολογείται από τον 13ο αιώνα, είναι μια από τις παλαιότερες βιομηχανικές επιχειρήσεις στον κόσμο, η οποία βρίσκεται ακόμα σε λειτουργία.

Η Κρακοβία, τρίτη σε μέγεθος πόλη, διαθέτει ένα από τα παλαιότερα πανεπιστήμια της Ευρώπης, με έτος ίδρυσης το 1364.

Η Πολωνία έχει έναν από τους μεγαλύτερους αγροτικούς πληθυσμούς της Ευρώπης.

Τα οικονομικά της διεύρυνσης

Ο αντίκτυπος της διεύρυνσης στην οικονομία της ΕΕ θα είναι σημαντικός, δεδομένου ότι μια μεγαλύτερη και πιο ολοκληρωμένη αγορά ευνοεί την οικονομική ανάπτυξη τόσο για τα νέα όσο και για τα σημερινά κράτη μέλη.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκτιμά ότι η προσχώρηση στην Ένωση θα έχει ως αποτέλεσμα να αυξηθεί ο ρυθμός ανάπτυξης κάθε νέου μέλους κατά 1% ετησίως κατά τα δέκα πρώτα χρόνια της ένταξης. Το ποσοστό της επιπλέον ανάπτυξης για τα άλλα μέλη, αν και χαμηλότερο, θα είναι σημαντικό. Η διευρυμένη ενιαία αγορά θα προσφέρει στις ανταγωνιστικές επιχειρήσεις της ΕΕ νέες δυνατότητες, θα δημιουργήσει θέσεις απασχόλησης και θα αυξήσει τα φορολογικά έσοδα των κυβερνήσεων, τα οποία θα μπορούν να διατεθούν σε προγράμματα προτεραιότητας. Η εμπειρία της Ιρλανδίας, της Πορτογαλίας, της Ισπανίας και της Ελλάδας δείχνει πως η ένταξη μπορεί να ευνοήσει την ανάπτυξη οικονομιών που στο παρελθόν ήταν ασθενέστερες.

Η ένταξη των νέων κρατών μελών βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη. Με τις εμπορικές συμφωνίες, που σχεδιάστηκαν για να διευκολύνουν την προσχώρηση, καταργήθηκαν οι περισσότεροι περιορισμοί, όπως οι δασμοί και οι ποσοτώσεις επί των εξαγωγών τους στην Ένωση, η οποία έγινε αναμφίβολα ο κυριότερος εμπορικός τους εταίρος. Οι συναλλαγές αυξήθηκαν εκατέρωθεν, με αποτέλεσμα η ΕΕ να σημειώσει το 2002 πλεόνασμα 18 δισ. EUR. Οι νέες χώρες επενδύσεων, εκ μέρους επιχειρήσεων της ΕΕ, στους τομείς της λιανικής πώλησης, του αυτοκινήτου, της ενέργειας, των τηλεπικοινωνιών καθώς και στον τραπεζικό τομέα.

Για παράδειγμα, η γερμανική Volkswagen εξαγόρασε τον όμιλο Skoda στην Τσεχική Δημοκρατία· η

γαλλική Telecom είναι μέτοχος της πολωνικής επιχείρησης TPSC· αλυσίδες λιανικής πώλησης που έχουν την έδρα τους κυρίως στη Γαλλία, τη Γερμανία, το Ηνωμένο Βασίλειο, το Βέλγιο και την Ολλανδία έχουν δημιουργήσει σουπερμάρκετ σ' όλη τη Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη.

Τα νέα κράτη μέλη παραμένουν σημαντικοί πελάτες για τις επενδύσεις των άλλων χωρών της ΕΕ καθώς και για τις εξαγωγές των κεφαλαίων και καταναλωτικών αγαθών τους. Ορισμένες από τις επενδύσεις και τις εξαγωγές αυτές θα χρησιμοποιηθούν για τη βελτίωση της υποδομής των νέων κρατών μελών και τη δημιουργία οδικών αξόνων Ανατολής-Δύσης, πέρα από τους ήδη υπάρχοντες Βορρά-Νότου. Η συνδυασμένη εισαγωγή νέων τεχνολογιών, τεχνονομίας και χρηματοοικονομικών επενδύσεων έχει ήδη ευνοήσει την παραγωγικότητα, αφού οι παλιές βιομηχανίες αναδιαρθρώνονται και νέες κερδίζουν έδαφος.

Επίσης, η επιχειρηματική δραστηριότητα στη διευρυμένη ΕΕ θα επωφεληθεί από τις βελτιώσεις του νομικού και ρυθμιστικού πλαισίου των νέων κρατών μελών, αφού τα κράτη αυτά προσαρμόζουν τη νομοθεσία τους με τη νομοθεσία της Ένωσης και εφαρμόζουν τα πρότυπα της για την προστασία της ευρεσιτεχνίας και των σχεδίων και υποδειγμάτων. Η κατάργηση αυτών των «μη δασμολογικών εμπορικών φραγμών» μεταξύ παλιών και νέων μελών θα έχει ως αποτέλεσμα την αύξηση του μεγέθους της ενιαίας αγοράς κατά 75 και πλέον εκατ. καταναλωτές. Οι οικονομίες κλίμακας που θα προκύψουν θα δώσουν νέα ώθηση στις συναλλαγές και θα βελτιώσουν ακόμα περισσότερο την ανταγωνιστική θέση των επιχειρήσεων της ΕΕ. Τέλος, η διευρυμένη ΕΕ θα δημιουργήσει μεγαλύτερες δυνατότητες για τους παραγωγούς και τους εξαγωγείς της στην παγκόσμια αγορά.

Τα βαλτικά κράτη

Εσθονία

Πρωτεύουσα: το Ταλλίν
Πληθυσμός: 1,4 εκατ.
Έκταση: 45 000 km²

Η Εσθονία είναι το βορειότερο από τα βαλτικά κράτη. Η χώρα είναι, ως επί το πλείστον, πεδινή με 1 400 λίμνες και 1 521 νησιά. Το μεγαλύτερο μέρος του εδάφους της καλύπτεται από καλλιεργούμενες εκτάσεις και δάση.

Το Ταλλίν είναι μια από τις πιο καλοδιατηρημένες μεσαιωνικές πόλεις στην Ευρώπη, ενώ ο τουρισμός αντιπροσωπεύει το 15 % του ΑΕΠ της Εσθονίας.

Όπως και στη Λεττονία, στην Εσθονία υπάρχει μια σημαντική ρωσική μειονότητα.

Η Εσθονία έχει ένα από τα υψηλότερα ποσοστά συνδέσεων με το Διαδίκτυο στον κόσμο.

Λεττονία

Πρωτεύουσα: η Ρίγα
Πληθυσμός: 2,3 εκατ.
Έκταση: 65 000 km²

Η Λεττονία είναι πεδινή χώρα με εκτεταμένες δασικές εκτάσεις που τροφοδοτούν με ξυλεία τις κατασκευαστικές βιομηχανίες και τη χαρτοποιία. Επίσης, η Λεττονία παράγει πολλά καταναλωτικά προϊόντα, είδη κλωστοϋφαντουργίας και εργαλειομηχανές.

Το περιβάλλον είναι πλούσιο σε άγρια πανίδα και χλωρίδα, ενώ η αλιεία αποτελεί μια από τις κυριότερες δραστηριότητες.

Από εθνοτική άποψη, ο πληθυσμός αποτελείται από 56 % Λεττονούς και 30 % Ρώσους. Το ένα τρίτο και πλέον του πληθυσμού ζει στη Ρίγα.

Η Ρίγα, που ιδρύθηκε το 1201, είναι η μεγαλύτερη πόλη των βαλτικών κρατών με πληθυσμό πάνω από 800 000 κατοίκους.

Λιθουανία

Πρωτεύουσα: η Βίλνα
Πληθυσμός: 3,5 εκατ.
Έκταση: 65 000 km²

Η Λιθουανία, το μεγαλύτερο από τα βαλτικά κράτη, έχει πολλές λίμνες, ποτάμια και δάση, καθώς και αμμώδεις ακτές μήκους 99 χιλιομέτρων.

Το 80 % περίπου του πληθυσμού της είναι Λιθουανοί, 11 % Πολωνοί και 7 % Ρώσοι.

Η Βίλνα είναι μια γραφική πόλη στις όχθες του ποταμού Νέρις.

Η Λιθουανία υπήρξε κάποτε το κέντρο μιας αυτοκρατορίας που ξεκινούσε από τη Βαλτική και έφτανε μέχρι τη Μαύρη Θάλασσα. Στο λιθουανικό χωριό Μπερνοτάι βρίσκεται το γεωγραφικό κέντρο της ευρωπαϊκής ηπείρου.

Η διαδικασία της διεύρυνσης

Δεν θα πρέπει να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι η μετάβαση από την κατάρρευση του κομμουνισμού το 1989 μέχρι την προσχώρηση στην ΕΕ διήρκεσε 15 χρόνια. Η διαδικασία προσαρμογής, για την εκπλήρωση των απαιτούμενων προϋποθέσεων, ενδέχεται να είναι επίπονη και χρονοβόρα.

Το Ηνωμένο Βασίλειο χρειάστηκε να προσπαθήσει δύο φορές μέχρι να προσχωρήσει το 1973, μαζί με τη Δανία και την Ιρλανδία. Η Ελλάδα έγινε μέλος το 1981, έξι χρόνια μετά την αίτησή της, ενώ η Ισπανία και η Πορτογαλία προσχώρησαν το 1986 μετά από προσπάθειες δέκα ετών. Η προσχώρηση της Αυστρίας, της Φινλανδίας και της Σουηδίας το 1995 έγινε σχετικά γρήγορα.

Τα νέα κράτη μέλη της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης είχαν ένα μακρύ δρόμο να διανύσουν. Δεν διέθεταν τις κατάλληλες πολιτικές, οικονομικές και νομικές δομές που θα επέτρεπαν την ταχεία προσχώρησή τους στην ΕΕ. Συνεπώς, ήταν φανερό ότι η διαδικασία προσχώρησης θα έπαιρνε χρόνο, παρόλο που οι ηγέτες της ΕΕ είχαν αρχίσει να στέλνουν θετικά πολιτικά μηνύματα, που ενθάρρυναν την προσχώρησή τους μετά την πτώση του τείχους του

Βερολίνου το 1989. Πρωταρχικός στόχος, όμως, ήταν να βοηθήσουν τις υποψήφιες χώρες στις προσπάθειές τους για τη δημιουργία μιας οικονομίας της αγοράς και την εγκαθίδρυση μιας σταθερής πλουραλιστικής δημοκρατίας. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις καθεαυτές άρχισαν αργότερα, τον Μάρτιο του 1998.

Η παροχή βοήθειας για τις οικονομικές και δημοκρατικές μεταρρυθμίσεις των υποψηφίων χωρών, στο πλαίσιο της προετοιμασίας τους για την προσχώρηση, άρχισε το 1989, όταν η ΕΕ θέσπισε το γνωστό ως «πρόγραμμα Phare», το οποίο προοριζόταν αρχικά για την Πολωνία και την Ουγγαρία, τις πρώτες χώρες που ανέτρεψαν τον κομμουνισμό. Εν συνεχεία, το πρόγραμμα Phare συμπληρώθηκε από δύο άλλα προγράμματα: το ISPA, που χρηματοδοτεί την ανάπτυξη της υποδομής, και το Sapard, που βοηθά τα νέα μέλη να εκσυγχρονίσουν το γεωργικό τους τομέα. Τα προγράμματα αυτά διαθέτουν συνολικά 3 δισ. EUR ετησίως για τις αναγκαίες προσαρμογές ενόψει της προσχώρησης στην ΕΕ. Για την περίοδο 2000-2004 διατέθηκαν συνολικά, υπέρ της Κύπρου και της Μάλτας, 95 εκατ. EUR βάσει ξεχωριστής συμφωνίας προενταξιακής βοήθειας.

Με προγράμματα όπως το Phare (που σημαίνει: φάρος), η ΕΕ έχει πραγματοποιήσει μαζικές επενδύσεις στις νέες χώρες μέλη της.

© Pngonly Free/Vector Proys Media

Phare: ένας φάρος που οδηγεί τις υποψήφιες χώρες

Το πρόγραμμα Phare υπήρξε η πρώτη συγκεκριμένη πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης για να βοηθήσει τις πρώην κομμουνιστικές χώρες να επιτύχουν τη μετάβασή τους σε πολυκομματικές δημοκρατίες και φιλελεύθερες οικονομίες. Αν και οι πρώτοι δικαιούχοι ήταν η Πολωνία και η Ουγγαρία, γρήγορα το Phare επεκτάθηκε ώστε να συμπεριλάβει όλες τις υποψήφιες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης. Έτσι, έγινε το σημαντικότερο ενιαίο μέσο προενταξιακής βοήθειας της ΕΕ.

Ήδη από τη θέσπισή του, το Phare εστιαζόταν κατά κύριο λόγο σε έργα που σκοπό είχαν να εξασφαλίσουν στις υποψήφιες χώρες την κατάλληλη διοικητική ικανότητα που θα τους επέτρεπε να εκπληρώσουν τις υποχρεώσεις τους και να ασκήσουν τα δικαιώματά τους στο πλαίσιο της προσχώρησης. Τα έργα αυτά αντιστοιχούν σήμερα στο 30 % περίπου του προϋπολογισμού του Phare. Στόχος είναι, πρώτον, να εξασφαλιστεί ότι οι υποψήφιες χώρες είναι σε θέση να κάνουν καλή χρήση της χρηματοδοτικής βοήθειας που παρέχει η ΕΕ υπέρ της ανάπτυξης και της απασχόλησης, και, δεύτερον, να μπορέσουν οι χώρες αυτές να εφαρμόσουν πλήρως και ικανοποιητικά τους κανόνες της ΕΕ.

Επίσης, το Phare χρηματοδοτεί επενδύσεις σε έργα υποδομής. Χιλιάδες έργα έχουν υλοποιηθεί στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη, τα οποία ποικίλλουν σε μέγεθος, αρχίζοντας από τις μικρές τοπικές χρηματοδοτήσεις μέχρι τα πολυκρατικά έργα. Καλύπτουν δε ένα ευρύ φάσμα τομέων: από την αναβάθμιση των οδικών, σιδηροδρομικών και αστικών συγκοινωνιών, σε κάθε σχεδόν χώρα, μέχρι τα συστήματα τηλεκαπαίδευσης στην Πολωνία, τη στήριξη της ρυθμιστικής αρχής τηλεπικοινωνιών στη Λιθουανία, την προμήθεια ιατρικού εξοπλισμού σε πολλές χώρες και την προστασία των υγροτόπων του Δούναβη στη Ρουμανία.

Το 1998 εγκαινιάστηκε μια διαδικασία —γνωστή ως «αδελφοποίηση»— για να μπορέσουν οι υποψήφιας χώρες να δημιουργήσουν σύγχρονες και αποτελεσματικές διοικήσεις ανάλογες με εκείνες των κρατών μελών. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής, εντοπίστηκαν και χρηματοδοτήθηκαν έργα, χάρη στα οποία οι υπηρεσίες του δημόσιου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα μπόρεσαν να μάθουν πώς να διαχειρίζονται βασικούς τομείς της πολιτικής της ΕΕ (γεωργία, περιβάλλον, περιφερειακή ανάπτυξη, δικαιοσύνη και εσωτερικές υποθέσεις). Μέρος της διαδικασίας αυτής ήταν και η απόσπαση ενός εμπειρογνώμονα από μια χώρα της ΕΕ σε κάθε έργο, για μια περίοδο τουλάχιστον 12 μηνών, ως συμβούλου και καθοδηγητή των αρμόδιων τοπικών υπαλλήλων. Μεταξύ των ετών 1998 και 2002 υλοποιήθηκαν συνολικά 683 έργα αδελφοποίησης.

Προϋπόθεση για την προσχώρηση είναι τα νέα μέλη να υιοθετήσουν όλους τους ισχύοντες κανόνες και κανονισμούς της ΕΕ. Πώς όμως έπρεπε να γίνει αυτό; Ποια τυχόν

έκτακτα ή μεταβατικά μέτρα έπρεπε να ληφθούν; Όλα αυτά αποφασίστηκαν λεπτομερώς στο πλαίσιο των ενταξιακών διαπραγματεύσεων που έγιναν μεταξύ της ΕΕ και κάθε υποψήφιας χώρας. Κατά τις διαπραγματεύσεις, οι οποίες διήρκεσαν από το 1998 μέχρι το τέλος του 2002, ρυθμίστηκε και το επίμαχο ζήτημα της πρόσβασης των νέων χωρών στα ταμεία της ΕΕ. Είναι σαφές ότι οι χώρες αυτές θα λαμβάνουν από τον προϋπολογισμό της ΕΕ περισσότερα χρήματα από όσα θα καταβάλλουν.

Για τη διευκόλυνση των διαπραγματεύσεων, το *κοινοτικό κεκτημένο* —η νομοθεσία της ΕΕ με πάνω από 80 000 σελίδες— υποδιαιρέθηκε σε 31 κεφάλαια. Οι διαπραγματεύσεις αυτές δεν ήταν απλώς μια τυπική διαδικασία. Παρόλο που μέχρι το 2002 ήταν φανερό ότι δέκα υποψήφιας χώρες θα περνούσαν το τεστ, δύο άλλες —η Βουλγαρία και Ρουμανία— δεν κρίθηκαν έτοιμες για προσχώρηση και, έτσι, ορίστηκε νέος χρονικός ορίζοντας για την ένταξή τους, το 2007.

Κριτήρια προσχώρησης

Ήδη από τον Ιούνιο του 1993, στη σύνοδο κορυφής της ΕΕ, καταρτίστηκε ένας σύντομος κατάλογος κριτηρίων τα οποία πρέπει να πληρούν οι υποψήφιας χώρες. Κατά τη στιγμή της προσχώρησής τους, τα νέα μέλη οφείλουν να έχουν τα εξής:

- σταθερούς θεσμούς, που να εγγυώνται τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα και την προστασία των μειονοτήτων·
- μια λειτουργούσα οικονομία της αγοράς, η οποία να μπορεί να αντιμετωπίσει τις ανταγωνιστικές πιέσεις και τις δυνάμεις της αγοράς στο εσωτερικό της Ένωσης·
- την ικανότητα να αναλάβουν τις υποχρεώσεις του μέλους, μεταξύ των οποίων συμπεριλαμβάνεται και η υποστήριξη των στόχων της Ένωσης. Τα νέα μέλη πρέπει να διαθέτουν δημόσιες υπηρεσίες ικανές να εφαρμόζουν και να διαχειρίζονται στην πράξη τη νομοθεσία της ΕΕ.

Η αντιμετώπιση των προκλήσεων

Η επέκταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από 15 σε 25 μέλη, θα ωφελήσει σημαντικά τόσο τα παλιά όσο και τα νέα κράτη μέλη. Ωστόσο, κάθε μεγάλη αλλαγή δημιουργεί πάντα ανησυχία και η διεύρυνση της ΕΕ δεν θα μπορούσε να αποτελέσει εξαίρεση. Η εμπειρία των προηγούμενων διευρύνσεων της ΕΕ έδειξε ότι το νέο εύκολα ενσωματώνεται στο παλιό και ότι οι όποιες δυσκολίες μπορεί να υπάρξουν, για ένα μικρό διάστημα, γρήγορα αντισταθμίζονται από μακροπρόθεσμα οφέλη.

Η σημερινή διεύρυνση, λόγω του μεγέθους της, δημιούργησε επιπλέον ανησυχίες στους πολίτες και των δύο πλευρών σχετικά με τον αντίκτυπο που αυτή θα είχε στη ζωή και την εργασία τους. Και δεν είναι περίεργο που, ορισμένες φορές, οι ανησυχίες της μιας πλευράς αντανακλούσαν τις ανησυχίες της άλλης.

Έτσι, ορισμένοι στις χώρες της Δύσης ανησύχισαν ότι θα κινδύνευε η απασχόλησή τους, αν οι νέοι πολίτες της ΕΕ —που θα ήταν πρόθυμοι

να εργαστούν με σχετικά χαμηλό ημερομίσθιο— μετακινούνταν μαζικά προς τις χώρες αυτές. Ή, ακόμα, τι θα συνέβαινε αν οι επιχειρήσεις μετέφεραν την παραγωγή τους σε φθηνότερες μονάδες παραγωγής στα νέα κράτη μέλη; Άλλοι ανησύχισαν σχετικά με τα περιβαλλοντικά πρότυπα ή την πιθανότητα εισόδου μεγαλύτερου αριθμού παράνομων μεταναστών στην ΕΕ μέσω των νέων κρατών μελών.

Στις νέες χώρες της ΕΕ, πολλοί αναρωτιούνται αν οι οικονομίες τους θα μπορέσουν να αντέξουν τον ανταγωνισμό των δυτικών επιχειρήσεων ή αν οι αγρότες τους θα μπορέσουν να επιβιώσουν σε σχέση με τους αγρότες της ΕΕ, που επί χρόνια υποστηρίζονται από την αντίστοιχη αγροτική πολιτική. Άλλοι ανησύχισαν ότι οι πλουσιότεροι πολίτες της ΕΕ θα οδηγήσουν σε άνοδο τις τιμές πώλησης ή ενοικίασης των ακινήτων.

Στο πολιτικό επίπεδο, ορισμένοι αναρωτήθηκαν μήπως μια τόσο μεγάλη διεύρυνση θα καθυστερούσε την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση ή θα εξανέμιζε ό,τι έχει επιτευχθεί μέχρι σήμερα. Άλλοι, στις νέες χώρες μέλη, άρχισαν να αναρωτιούνται αν ήταν σωστό να παραχωρήσουν την κυριαρχία τους «στις Βρυξέλλες» τόσο γρήγορα μετά την αποτίναξη του σοβιετικού ζυγού.

Όλα τα ερωτήματα αυτά εξετάστηκαν και απαντήθηκαν κατά τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις και, μάλιστα, με τη λήψη συγκεκριμένων μέτρων στο ίδιο διάστημα. Εξάλλου, η ίδια η διεύρυνση θα φέρει μεγαλύτερη οικονομική ανάπτυξη και ευημερία και, έτσι, οι σημερινές θετικές τάσεις θα συνεχιστούν. Βραχυπρόθεσμα, έχουν συμφωνηθεί μεταβατι-

*Παρά τα προβλήματα
ρύπανσης, τα νέα κράτη
μέλη μπόρεσαν να
διατηρήσουν τα ευαίσθητα
οικοσυστήματά τους.*

© Bilderbox.com

κά μέτρα για την αντιμετώπιση του τυχόν αρνητικού αντικτύπου που μπορεί να υπάρξει στην οικονομία ενός οποιουδήποτε κράτους μέλους. Οι χώρες που ήταν ήδη μέλη πριν από το 2004 θα μπορούν, για μια περίοδο επτά ετών το πολύ, να αποφασίζουν ελεύθερα πότε οι εργαζόμενοι των νέων κρατών μελών θα μπορούν να μπουν στις αγορές εργασίας τους. Η εμπειρία, πάντως, των προηγούμενων διευρύνσεων έδειξε ότι, συνήθως, λίγοι εργαζόμενοι επιλέγουν τη λύση της μετανάστευσης.

Αυτή τη στιγμή καταβάλλονται προσπάθειες για την ενίσχυση των συνοριακών ελέγχων εκ μέρους των νέων χωρών στα νέα ανατολικά σύνορα της Ένωσης. Είναι δε προς το συμφέρον τους να εφαρμόζονται οι έλεγχοι αυτοί αυστηρά, δεδομένου ότι αποτελούν και οι ίδιες τελικό προορισμό παράνομων μεταναστών ή εγκληματιών από το εξωτερικό — και όχι απλώς σημεία διέλευσης προς άλλες χώρες της ΕΕ. Επιπλέον, σύμφωνα με ομόφωνη απόφαση των κρατών μελών, τα εσωτερικά σύνορα μεταξύ των νέων χωρών και των άλλων μελών της Ένωσης θα καταργηθούν μόνον όταν κριθεί κατάλληλη η προσαρμογή των εξωτερικών συνόρων.

Η προσαρμογή στα περιβαλλοντικά πρότυπα της ΕΕ μπορεί να απαιτήσει αρκετό χρόνο. Όμως, ήδη από το πρόγραμμα ISPA, διατίθεται 1 δισ. EUR ετησίως για έργα στους τομείς των μεταφορών και του περιβάλλοντος στα νέα κράτη μέλη.

Αν και οι αγρότες των χωρών αυτών θα λάβουν πλήρη βοήθεια από την ΕΕ μόνο μετά από μια δεκαετή μεταβατική περίοδο, εντούτοις, κατά την περίοδο 2004-2006, θα είναι επιλέξιμοι για χρηματοδοτήσεις από την ΕΕ ύψους 10 περίπου δισ. EUR και, έτσι, θα είναι οι πρώτοι που θα επωφεληθούν άμεσα από την προσχώρηση.

Οι νέες χώρες μέλη, που είχαν εκφράσει φόβους για μαζικό ξεπούλημα των γεωργικών τους εκτάσεων

και των περιουσιών τους, θα είναι για πολλά χρόνια ελεύθερες να αποφασίζουν αν θα επιτρέπουν ή όχι τις πωλήσεις σε πολίτες άλλων χωρών της ΕΕ. Σε γενικές γραμμές, η χρονική περίοδος που συμφωνήθηκε είναι επτά χρόνια, ενώ για την Πολωνία επεκτάθηκε στα δώδεκα χρόνια.

Η εμπειρία των μικρών χωρών της ΕΕ δείχνει ότι η ανησυχία των νέων χωρών, σε ό,τι αφορά τη μετατόπιση της κυριαρχίας και της ανεξαρτησίας τους στις Βρυξέλλες, δεν ευσταθεί. Καθεμιά από τις χώρες αυτές, αρχίζοντας από το μικροσκοπικό Λουξεμβούργο, ασκεί μεγαλύτερη επιρροή στις ευρωπαϊκές (και στις παγκόσμιες) υποθέσεις απ' ό,τι θα ασκούσε από μόνη της, χάρη στο θεσμικό πλαίσιο της ΕΕ, το οποίο είναι ειδικά σχεδιασμένο ώστε να δίνει σε κάθε

Ο Δούναβης αποτελεί ζωτική αρτηρία για τη διευρυμένη ΕΕ (άποψη του ποταμού στη Βουδαπέστη).

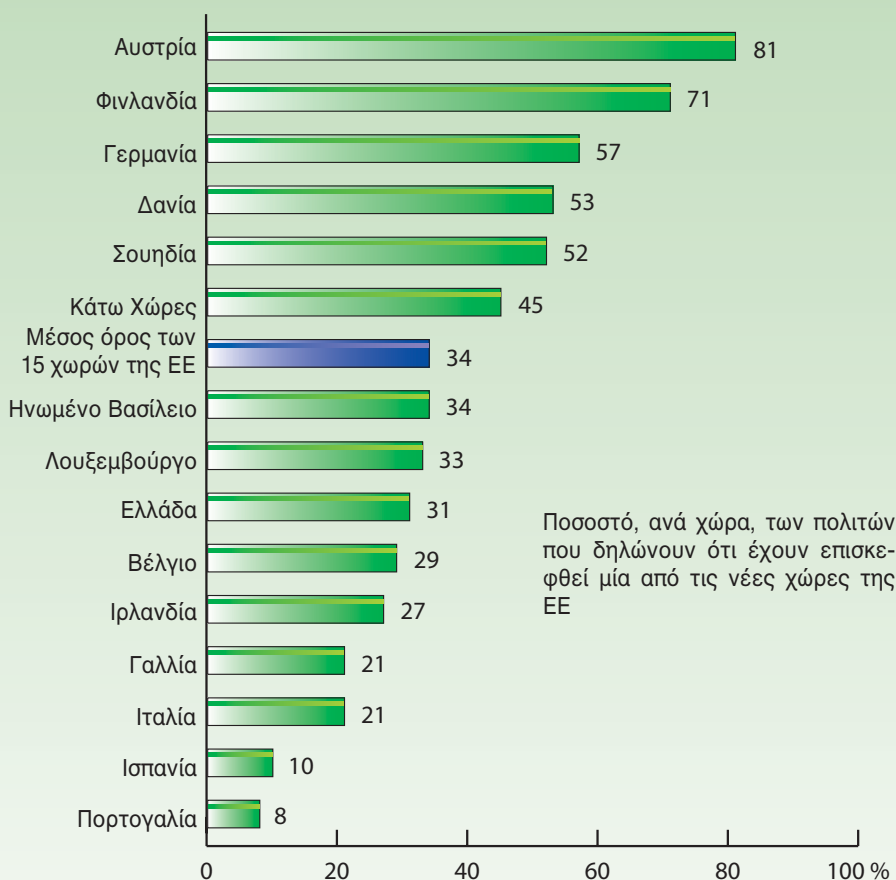

© ERM Photo/Alain Kishenack

χώρα, και στους πολίτες της, τη δυνατότητα να ακούγεται η φωνή τους. Επιπλέον, οι Συνθήκες της ΕΕ επιτρέπουν σε έναν ορισμένο αριθμό κρατών μελών να προχωρούν ως

ομάδα σε έναν συγκεκριμένο τομέα πολιτικής —διαδικασία γνωστή ως «ενισχυμένη συνεργασία»— ενώ οι άλλες χώρες μπορούν να ακολουθήσουν αργότερα.

Πόσο γνωρίζετε τους γείτονές σας;

Λίγο πριν από τη διεύρυνση, μόνο το ένα τρίτο των πολιτών της ΕΕ έχει επισκεφθεί ένα από τα νέα κράτη μέλη. Το άγνωστο προκαλεί συνήθως ανησυχία. Η γνωριμία όμως με τους γείτονές μας θα δείξει ότι μοιάζουν με μας περισσότερο απ' ό,τι φανταζόμασταν και έχουν τις ίδιες ελπίδες και προσδοκίες.

Πηγή: Ευρωβαρόμετρο — EB Flash 140, Μάρτιος 2003.

Η υιοθέτηση του ευρώ

Στους όρους που συμφωνήθηκαν για την προσχώρηση περιλαμβάνεται η δέσμευση των νέων χωρών να υιοθετήσουν το ευρώ και να αποδεχτούν τις ρυθμίσεις της οικονομικής και νομισματικής ένωσης (ΟΝΕ). Όμως, η προσχώρηση στη ζώνη του ευρώ δεν γίνεται αυτομάτως, ούτε έχει καθοριστεί χρονοδιάγραμμα. Όπως συνέβη και με τα παλιά κράτη μέλη, η κάθε χώρα θα προσχωρήσει σύμφωνα με δικό της χρονοδιάγραμμα. Καμία από τις χώρες αυτές δεν έχει αποφασίσει τη μη συμμετοχή της στη ζώνη του ευρώ, όπως έγινε με το Ηνωμένο Βασίλειο και τη Δανία.

Προτού υιοθετήσουν το ενιαίο νόμισμα, τα νέα μέλη θα πρέπει να ικανοποιούν τις απαιτήσεις της ΟΝΕ, σχετικά με το έλλειμμα του προϋπολογισμού, το δημόσιο χρέος, τον πληθωρισμό και τη σταθερότητα των συναλλαγματικών ισοτιμιών. Στην πράξη, αυτό σημαίνει ότι πριν από το 2006 καμία από τις χώρες αυτές δεν θα μπορέσει να υιοθετήσει το ευρώ. Ορισμένες από τις νέες χώρες έχουν

ήδη δηλώσει την πρόθεσή τους να υιοθετήσουν το συντομότερο δυνατό το ευρώ.

Υπάρχουν πολλά υπέρ και κατά, τα οποία θα πρέπει να σταθμίσουν οι χώρες αυτές προτού υιοθετήσουν το ευρώ, ενώ οι στρατηγικές τους ενδέχεται να διαφέρουν μεταξύ τους, ανάλογα με τα αντίστοιχα εθνικά τους συμφέροντα.

Από τη μια, η γρήγορη συμμετοχή θα εξασφάλιζε νομισματική σταθερότητα, θα ενεθάρρυνε τις ξένες επενδύσεις και πιθανόν να οδηγούσε σε χαμηλότερα επιτόκια για τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές. Από την άλλη, η μη συμμετοχή στη ζώνη του ευρώ, για κάποιο διάστημα, θα παρείχε αρκετή ευελιξία για τη διαχείριση των συναλλαγματικών ισοτιμιών, των ελλειμμάτων και του πληθωρισμού, με αποτέλεσμα την ταχύτερη ανάπτυξη, πράγμα δύσκολο στο πλαίσιο των ρυθμίσεων της ΟΝΕ (και ιδίως των ρυθμίσεων του συμφώνου σταθερότητας και ανάπτυξης).

Μερικοί από τα
75 εκατομμύρια νέων
καταναλωτών της ΕΕ.

Κεντρική Ευρώπη

Τσεχική Δημοκρατία

Πρωτεύουσα: η Πράγα
Πληθυσμός: 10,2 εκατ.
Έκταση: 79 000 km²

Η περιοχή της Τσεχικής Δημοκρατίας ήταν τμήμα της αυτοκρατορίας των Αψβούργων επί 300 χρόνια, ενώ το 1919 απέκτησε την ανεξαρτησία της ως τμήμα της Τσεχοσλοβακίας. Πριν από τον Β΄ παγκόσμιο πόλεμο, η χώρα αυτή υπήρξε ένα από τα δέκα πιο ανεπτυγμένα βιομηχανικά κράτη. Το 1993 η Τσεχοσλοβακία διασπάστηκε ειρηνικά στην Τσεχική Δημοκρατία και τη Σλοβακία.

Η Πράγα έχει ιστορία άνω των χιλίων ετών και διαθέτει μεγάλο πλούτο ιστορικών μνημείων ποικίλων αρχιτεκτονικών ρυθμών. Είναι μια από τις ευρωπαϊκές πόλεις που δέχονται μεγάλο αριθμό τουριστών, η δεύτερη μετά το Παρίσι.

Η Τσεχική Δημοκρατία παράγει την ξακουστή παγκοσμίως μπίρα και μεταλλικό νερό που προέρχεται από περισσότερες των 900 φυσικές πηγές (παγκόσμιο ρεκόρ).

Σλοβακία

Πρωτεύουσα: η Μπρατισλάβα
Πληθυσμός: 5,4 εκατ.
Έκταση: 49 000 km²

Πρώην τμήμα της αυτοκρατορίας των Αψβούργων, η Σλοβακία έγινε ξεχωριστό ανεξάρτητο κράτος το 1993, μετά το διαχωρισμό της από την Τσεχική Δημοκρατία. Την εποχή εκείνη χρειάστηκε να δημιουργήσει, εκ του μηδενός, κεντρική διοίκηση και ξεχωριστό νομισματικό, τραπεζικό και φορολογικό σύστημα.

Η Μπρατισλάβα, που βρίσκεται στις όχθες του Δούναβη, διαθέτει πλούσια κληρονομιά αρχιτεκτονικών μνημείων, μεσαιωνικών και μπαρόκ. Τα τείχη στις κορυφές πολλών λόφων μαρτυρούν τις πολυάριθμες εισβολές που υπέστη η Σλοβακία διά μέσου των αιώνων.

Από εθνοτική άποψη, ο πληθυσμός της είναι 86 % Σλοβάκοι, ενώ οι Ούγγροι αποτελούν τη μεγαλύτερη μειονότητα.

Ουγγαρία

Πρωτεύουσα: η Βουδαπέστη
Πληθυσμός: 10,1 εκατ.
Έκταση: 93 000 km²

Η Βούδα και η Πέστη, που σχηματίζουν την πρωτεύουσα, απλώνονται στις όχθες του Δούναβη, μερικές εκατοντάδες χιλιόμετρα από την Μπρατισλάβα. Η πόλη έχει πλούσια ιστορική και πολιτιστική παράδοση και είναι γνωστή για τις ιαματικές της πηγές.

Το δυτικό τμήμα της χώρας είναι λοφώδες, ενώ το ανατολικό είναι πεδινό και εύφορο. Η λίμνη Μπάλατον, τόπος προορισμού πολλών τουριστών, είναι η μεγαλύτερη λίμνη της Κεντρικής Ευρώπης.

Η Ουγγαρία είναι μια χώρα με μεγάλη μουσική παράδοση και από την παραδοσιακή λαϊκή της μουσική εμπνεύστηκαν μεγάλοι συνθέτες, όπως ο Φραντς Λιστ, ο Μπέλα Μπάρτοκ και ο Ζόλταν Κόνταλν.

Η ουγγρική γλώσσα διαφέρει από κάθε άλλη ευρωπαϊκή γλώσσα και συγγενεύει κάπως με τη φινλανδική και την εσθονική.

Σλοβενία

Πρωτεύουσα: η Λουμπλιάνα

Πληθυσμός: 2 εκατ.

Έκταση: 20 000 km²

Η Σλοβενία υπήρξε η πρώτη από τις δημοκρατίες που αποσχίστηκαν από την πρώην Γιουγκοσλαβία και αναζήτησαν την τύχη τους στην καρδιά της Ευρώπης.

Η πανέμορφη πρωτεύουσά της ιδρύθηκε στους ρωμαϊκούς χρόνους. Η αρχιτεκτονική της μαρτυρεί τους δεσμούς που είχε με την αυτοκρατορία των Αψβούργων και την Ιταλία. Το πανεπιστήμιό της, με περισσότερους από 20 000 φοιτητές, αποτελεί έναν από τους κινητήριους μοχλούς της πολιτιστικής ζωής της πόλης.

Ένα από τα τουριστικά αξιοθέατα είναι και τα περίφημα σπήλαια της Ποστόινας με τα προϊστορικά υδρόβια ζώα τους.

© EPA Photo / CTK / Samuel Kuhn

Επίδειξη μόδας στη Σλοβακία.

Νέα κράτη μέλη και θέματα πολιτικής

Τα νέα κράτη μέλη έχουν πολλά κοινά μεταξύ τους. Είναι όλα φτωχότερα από το μέσο όρο των άλλων 15 χωρών της ΕΕ. Εκτός από τη Μάλτα και την Κύπρο, μόλις τώρα βγαίνουν από μια κομμουνιστική δικτατορία 40 χρόνων. Έχουν περιορισμένους

σε χώρες Βορρά-Νότου είτε σε μεγάλες-μικρές χώρες. Όμως, οι συνασπισμοί αυτοί αφορούσαν συγκεκριμένα θέματα και δεν είχαν μόνιμο χαρακτήρα. Σε γενικές γραμμές, οι μικρές χώρες έχουν ενδεχομένως εντονότερη την ανάγκη, από ορισμένες μεγαλύτερες χώρες, να προστατεύσουν τα συμφέροντά τους μέσω της θεσμικής δομής της ΕΕ. Αλλά, στα περισσότερα θέματα πολιτικής, τα κράτη μέλη έχουν το καθένα τη μια ή την άλλη άποψη ανεξαρτήτως μεγέθους.

© Photo European Parliament

Οι πολιτικοί των νέων χωρών μελών μπορούν να εκφράζονται στη γλώσσα τους στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

πόρους αλλά πολύ μεγάλες ανάγκες σε έργα υποδομής και κοινωνικά προγράμματα. Αν και θα επιθυμούσαν να λάβουν όσο το δυνατόν περισσότερα από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, η απορροφητική τους ικανότητα μπορεί να είναι περιορισμένη. Δεν έχουν πρώην αποικίες αλλά έχουν ισχυρά συμφέροντα στους προς ανατολές γείτονές τους, ενώ ενδέχεται να επιδιώξουν την ενίσχυση των διαφόρων πολιτικών της ΕΕ έναντι χωρών της Ανατολικής Ευρώπης.

Αυτό άραγε σημαίνει ότι η διευρυμένη Ένωση θα δημιουργήσει μια εσωτερική διαχωριστική γραμμή Ανατολής-Δύσης σε ορισμένα θέματα πολιτικής; Κάτι τέτοιο είναι απίθανο να συμβεί. Είναι αλήθεια ότι στην ΕΕ των 15 ορισμένες συζητήσεις πολιτικής έχουν διχάσει τα μέλη της είτε

Το γεγονός ότι όλες οι νέες χώρες, πλην της Πολωνίας, είναι μικρές υπήρξε ο βασικός λόγος για την έναρξη της διαδικασίας σύνταξης μιας νέας συνταγματικής συνθήκης για τη διευρυμένη Ένωση. Βασικό μέλημα των συντακτών της συνθήκης ήταν να διευκολυνθούν οι διαδικασίες λήψης αποφάσεων σε μια Ένωση με 25, ή και ακόμη περισσότερα, μέλη.

Σε απόλυτους αριθμούς, η λήψη αποφάσεων είναι σίγουρα δυσκολότερη όταν σε κάθε συνεδρίαση του Συμβουλίου της ΕΕ υπάρχουν 25 υπουργικές αντιπροσωπείες. Οι γλωσσικές δυσκολίες αυξάνονται όταν εννέα επιπλέον επίσημες γλώσσες προστίθενται στις ήδη υπάρχουσες έντεκα. Όμως, ένα μέλος του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου από τη Σλοβενία, ή ένας/μία υπουργός από τη Σλοβενία που συμμετέχει στο Συμβούλιο, έχει το δικαίωμα να εκφραστεί στη γλώσσα του λαού που εκπροσωπεί εξίσου με ένα μέλος από τη Γερμανία, τη Γαλλία ή το Ηνωμένο Βασίλειο. Άλλωστε, το επιπλέον κόστος της διερμηνείας είναι οριακό. Όπως λέει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η διατήρηση της πολυγλωσσίας στην Ευρωπαϊκή Ένωση στοιχίζει σε κάθε πολίτη της Ένωσης όσο του στοιχίζει ένα φλιτζάνι καφέ το χρόνο.

Οι γειτονικές χώρες και ο ευρύτερος κόσμος

Μια Ευρωπαϊκή Ένωση 25 μελών θα έχει πολλά κοινά με την ΕΕ των 15 αλλά, συγχρόνως, και ορισμένες διαφορές. Πρώτα απ' όλα, θα αλλάξουν οι σχέσεις της με τις γειτονικές της χώρες και τον ευρύτερο κόσμο.

Η ΕΕ, ως οικονομικός παράγοντας, θα αποκτήσει ακόμα μεγαλύτερη βαρύτητα. Θα πρέπει επίσης να προσαρμοστεί στη νέα κατάσταση και το ίδιο θα πρέπει να κάνουν και οι εμπορικοί της εταίροι. Από τη μια, θα μπο-

ρέσουν και αυτοί να επωφεληθούν από την επέκταση της ενιαίας αγοράς, αφού θα έχουν τη δυνατότητα να επενδύουν ή να εξάγουν προς τα νέα μέλη όπως επενδύουν και εξάγουν προς την υπόλοιπη ΕΕ. Από την άλλη, η ύπαρξη μιας μεγαλύτερης εσωτερικής αγοράς θα δημιουργήσει οικονομίες κλίμακας και άλλα πλεονεκτήματα για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις που ανταγωνίζονται μαζί με αυτούς στις παγκόσμιες αγορές.

Τα νησιά της Μεσογείου

Μάλτα

Πρωτεύουσα: η Βαλέττα
Πληθυσμός: 0,4 εκατ.
Έκταση: 315 km²

Η Μάλτα είναι ένα κράμα πολιτισμών με μακραίωνη ιστορία. Τα τείχη της μαρτυρούν το ιστορικό της παρελθόν, που πολλές φορές υπήρξε πολυτάραχο.

Ο τουρισμός αποτελεί σημαντικό τομέα δραστηριότητας στη Μάλτα, όμως, κι άλλες υπηρεσίες αρχίζουν να αναπτύσσονται, όπως οι χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες και οι μεταφορές. Η τοπική γλώσσα —τα μαλτέζικα— μοιάζει με την αραβική, αλλά ως επίσημη γλώσσα αναγνωρίζεται και η αγγλική.

Κύπρος

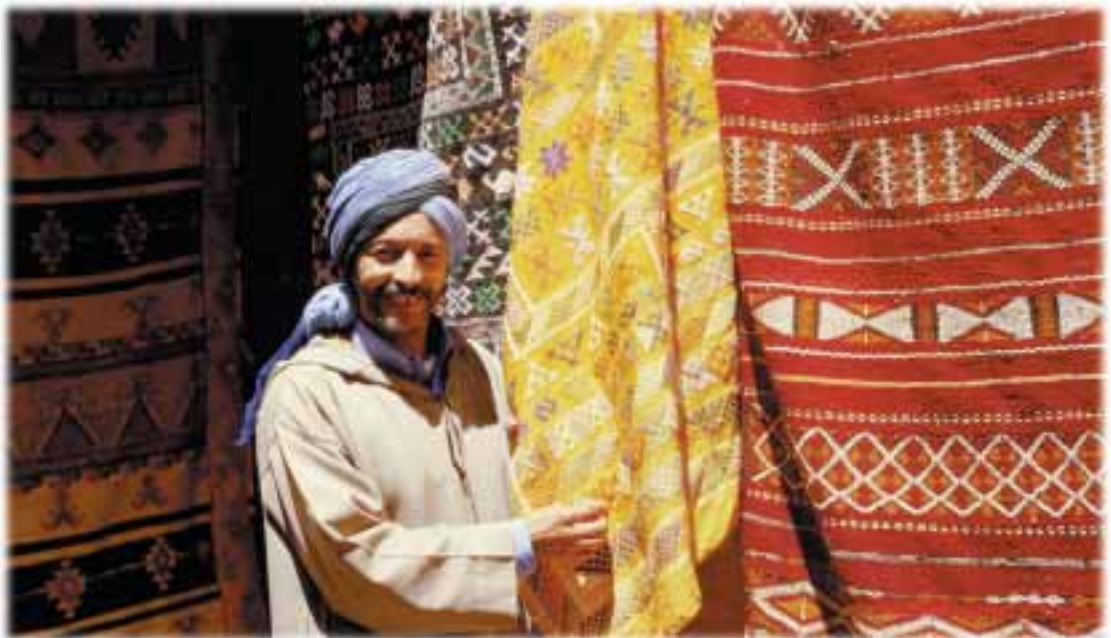
Πρωτεύουσα: η Λευκωσία
Πληθυσμός: 0,8 εκατ.
Έκταση: 9 000 km²

Η Κύπρος υπήρξε για πολλά χρόνια το σταυροδρόμι Ευρώπης, Ασίας και Αφρικής και φέρει ακόμα πολλά ίχνη από διάφορους πολιτισμούς στο πέρασμα των αιώνων — ρωμαϊκός, βυζαντινός, ενετικός.

Οι κυριότερες οικονομικές δραστηριότητες του νησιού είναι ο τουρισμός, η εμπορική ναυτιλία, οι εξαγωγές ειδών ένδυσης και φαρμακευτικών προϊόντων και οι υπηρεσίες σε επιχειρήσεις.

Τα τείχη της Βαλέττας μαρτυρούν τη μακραίωνη ιστορία της Μάλτας.

© Guido Alberto Rossi / Getty Images

Χάρη στη διεύρυνση θα αυξηθεί το εμπόριο με τις γειτονικές χώρες της ΕΕ.

Οι σχέσεις μετά τη διεύρυνση θα πρέπει να εξεταστούν με βάση τρεις τουλάχιστον παραμέτρους:

- αντίκτυπος για τις ευρωπαϊκές χώρες που είναι σήμερα ή θα είναι μελλοντικά υποψήφιος για ένταξη·
- γειτονικές χώρες στα νέα εξωτερικά σύνορα της ΕΕ (Ρωσία, Ουκρανία, Λευκορωσία και Μολδαβία, στα ανατολικά, και μεσογειακές χώρες, στα νότια)·
- υπόλοιπος κόσμος: ποιος θα είναι ο αντίκτυπος μιας τεράστιας ευρωκεντρικής εμπορικής ζώνης στις σχέσεις με τους εμπορικούς της εταίρους σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία.

Οι υποψήφιος χώρες κατά σειρά προτεραιότητας

Πρώτος στόχος είναι να εξασφαλιστεί ότι η Βουλγαρία και η Ρουμανία —οι σημερινές υποψήφιος χώρες που δεν ήταν ακόμα έτοιμες να ενταχθούν το 2004— θα έχουν προσχωρήσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση μέχρι το 2007.

Ακολουθεί η Τουρκία, η άλλη σημερινή υποψήφιος χώρα. Οι ενταξιακές διαπραγματεύσεις δεν έχουν αρχίσει ακόμη, κυρίως επειδή η Τουρκία δεν πληροί τα πολιτικά κριτήρια. Όμως, το 1999 οι ηγέτες της ΕΕ επιβεβαίωσαν ότι η Τουρκία «αποτελεί υποψήφιο κράτος που προορίζεται να προσχωρήσει στην Ένωση με βάση τα ίδια κριτήρια τα οποία ισχύουν για τα υπόλοιπα υποψήφια κράτη». Στο τέλος του 2004 θα επανεξεταστεί κατά πόσον η Τουρκία έχει εκπληρώσει τα πολιτικά κριτήρια και, εφόσον το αποτέλεσμα κριθεί ικανοποιητικό, θα αρχίσουν αμέσως μετά οι διαπραγματεύσεις.

Η Τουρκία έχει βιοτικό επίπεδο που αντιστοιχεί στο 25 % περίπου του μέσου όρου της ΕΕ — σχεδόν το ίδιο με της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας. Με έναν πληθυσμό 70 περίπου εκατ. κατοίκων θα είναι η μεγαλύτερη χώρα της ΕΕ μετά τη Γερμανία.

Πέρα από τις υποψήφιος αυτές χώρες, υπάρχουν και άλλα πιθανά μέλη. Πρόκειται για τις χώρες της περιοχής των Δυτικών Βαλκανίων, η

οποία αποτελείται από την Αλβανία και τις πρώην γιουγκοσλαβικές χώρες της Κροατίας, της Μακεδονίας, της Βοσνίας-Ερζεγοβίνης και της Σερβίας-Μαυροβουνίου. Η ΕΕ πρέπει να βοηθήσει τις χώρες αυτές να επισπεύσουν τις προετοιμασίες για την ενδεχόμενη προσχώρησή τους στην ΕΕ. Τον Φεβρουάριο του 2003 η Κροατία υπέβαλε αίτηση προσχώρησης στην ΕΕ, η οποία εξετάζεται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Οι γείτονες, ένας «δακτύλιος» φιλικών χωρών

Μια δεύτερη ομάδα περιλαμβάνει τις χώρες που θα συνορεύουν άμεσα με την ΕΕ των 25, διά ξηράς ή διά θαλάσσης, αλλά δεν έχουν σήμερα καμία προοπτική ένταξης. Το 2002, σε σύνοδο κορυφής της ΕΕ, συμφωνήθηκε ότι η ΕΕ θα πρέπει να αποφύγει τη δημιουργία νέων διαχωριστικών γραμμών, αλλά να μεριμνήσει για την προώθηση της σταθερότητας και της ευημερίας και από τις δύο πλευρές των νέων της συνόρων. Το σχετικό έγγραφο πολιτικής της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που εκδόθηκε τον Μάρτιο του 2003 με τίτλο «*Ευρύτερη Ευρώπη*», περιλαμβάνει προτάσεις για την υλοποίηση ενός μεγάλου οράματος.

Η ιδέα είναι να αποκτούν οι γειτονικές χώρες, τόσο στα ανατολικά όσο και στην περιοχή της Μεσογείου, όλο και στενότερους δεσμούς με την ΕΕ ως αντάλλαγμα για την πρόοδο που θα σημειώνουν σε ό,τι αφορά το σεβασμό των δημοκρατικών αξιών και την εφαρμογή πολιτικών, οικονομικών και θεσμικών μεταρρυθμίσεων. Συγκεκριμένα, η ΕΕ μπορεί να προσφέρει πολλά στις χώρες αυτές, όπως:

- συμμετοχή στην εσωτερική αγορά και τις ρυθμιστικές δομές της·
- προτιμησιακές εμπορικές σχέσεις και προτιμησιακό άνοιγμα της αγοράς·
- ευκολότερη διασυνοριακή συνεργασία και περισσότερες ανταλλαγές ανθρώπινου δυναμικού στους τομείς της επιστήμης, του πολιτισμού και της εκπαίδευσης·
- στενότερη συνεργασία, σε περίπτωση κοινού κινδύνου, στους τομείς της ασφάλειας και της πρόληψης των συγκρούσεων·
- ένταξη στα δίκτυα μεταφορών, ενέργειας και τηλεπικοινωνιών της ΕΕ, τα ερευνητικά προγράμματα της ΕΕ κλπ·
- νέα μέσα για την προώθηση και προστασία των επενδύσεων·
- μεγαλύτερη χρηματοδοτική βοήθεια.

Σημαντικότερος ρόλος σε παγκόσμιο επίπεδο

Αποτέλεσμα της διεύρυνσης θα είναι να αποκτήσει η ΕΕ ένα μεγαλύτερο μερίδιο του παγκόσμιου εμπορίου, ιδίως όταν συσφίξει τις σχέσεις της με τις ανατολικές και νότιες γειτονικές της χώρες. Επίσης, η διεύρυνση θα καταστήσει την Ευρωπαϊκή Ένωση έναν ακόμη σημαντικότερο παράγοντα στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου και σε άλλους διεθνείς εμπορικούς φορείς. Τόσο η Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και οι εμπορικοί της εταίροι θα πρέπει να λάβουν υπόψη τους τα νέα αυτά δεδομένα.

Μελλοντικές προοπτικές

Ένα μέρος της ατζέντας της διεύρυνσης, για τα επόμενα δέκα χρόνια, έχει ήδη διαμορφωθεί. Κορυφαία προτεραιότητα αποτελεί η βοήθεια προς τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, ώστε να μπορέσουν οι χώρες αυτές να προσχωρήσουν μέχρι το 2007. Ακολουθεί η επανεξέταση της κατάστασης στην Τουρκία και η συνέχεια που θα δοθεί στην αίτηση της Κροατίας. Οι υπόλοιπες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων θα ενθαρρυνθούν να ακολουθήσουν η καθεμία το «χάρτη πορείας» της για την ενδεχόμενη προσχώρησή τους στην ΕΕ.

Ωστόσο, λιγότερο ξεκάθαρος φαίνεται ο αντίκτυπος που θα έχει η διεύρυνση στις υπόλοιπες πιθανές υπο-

ψηφίες χώρες: τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ζώνης Ελευθέρων Συναλλαγών (ΕΖΕΣ), δηλαδή την Ισλανδία, τη Νορβηγία, την Ελβετία και το Λιχτενστάιν. Η Νορβηγία ολοκλήρωσε δύο φορές τις ενταξιακές διαπραγματεύσεις, που όμως απορρίφθηκαν και τις δύο φορές με δημοψήφισμα. Η Ελβετία υπέβαλε αίτηση προσχώρησης το 1992, αλλά επέλεξε να μη δώσει συνέχεια. Άραγε θα αναθεωρήσουν την απόφασή τους; Και αν ναι, πότε;

Πώς θα είναι η προσχώρηση στην Ευρωπαϊκή Ένωση το 2012; Ένα, πάντως, είναι βέβαιο: η διεύρυνση του 2004 είναι μεν η μεγαλύτερη διεύρυνση της ΕΕ, δεν θα είναι όμως η τελευταία.

Άλλες πηγές ενημέρωσης

Αν θέλετε να μάθετε περισσότερα σχετικά με τη διεύρυνση, μπορείτε να επισκεφθείτε τον δικτυακό τόπο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στη διεύθυνση: <http://europa.eu.int/comm/enlargement>

Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Περισσότερη ποικιλότητα, μεγαλύτερη ενότητα **Η μεγαλύτερη διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης**

Σειρά «*Η Ευρώπη σε εξέλιξη*»

Λουξεμβούργο: Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

2003 — 22 σ. — 16,2 x 22,9 cm

ISBN 92-894-4597-1

Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) το 2004 κλείνει επιτέλους το χάσμα που άνοιξε η αντιπαράθεση Ανατολής-Δύσης και ο ψυχρός πόλεμος. Οι νέες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, μαζί με τη Μάλτα και την Κύπρο, αποτελούν νόμιμα μέλη, των οποίων οι λαοί συμμερίζονται τους ίδιους στόχους για δημοκρατία, ελευθερία και ευημερία με τους άλλους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχουν εκπληρώσει τα αυστηρά κριτήρια που προβλέπονται για την προσχώρηση. Η διεύρυνση θα δώσει νέα ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών της ΕΕ, τόσο των νέων όσο και των παλιών, προς όφελος όλων.

Η διαδικασία ολοκλήρωσης βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη. Ήδη πριν από την επίσημη προσχώρηση, η ΕΕ είχε ανοίξει τις αγορές της στις εξαγωγές των νέων χωρών, οι οποίες επωφελήθηκαν επίσης και από τα προγράμματα παροχής βοήθειας. Παρόλο που η διεύρυνση δημιούργησε ανησυχίες στους πολίτες των σημερινών και των νέων κρατών μελών, προβλέπονται κατάλληλοι τρόποι για την αντιμετώπισή τους. Μια εικοσιπενταμελής Ευρωπαϊκή Ένωση θα δημιουργήσει νέες σχέσεις τόσο με τις γειτονικές της χώρες όσο και με τον ευρύτερο κόσμο.

Άλλες πληροφορίες σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση

Πληροφορίες σε όλες τις γλώσσες της Ευρωπαϊκής Ένωσης παρέχονται από το Internet, μέσω του εξυπηρετητή Europa (<http://europa.eu.int>).

Σε όλη την Ευρώπη υπάρχουν εκατοντάδες τοπικά κέντρα πληροφόρησης της ΕΕ. Μπορείτε να βρείτε τη διεύθυνση του πιο κοντινού σε σας κέντρου στον εξής δικτυακό τόπο: europa.eu.int/comm/relays/index_el

Η EUROPE DIRECT είναι μια υπηρεσία που απαντά στις ερωτήσεις σας σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μπορείτε να επικοινωνείτε με την υπηρεσία αυτή καλώντας τον αριθμό ατελούς κλήσης: **00 800 6 7 8 9 10 11** [ή τηλεφωνώντας με πληρωμή στον αριθμό (32-2) 299 96 96 όταν βρίσκεσθε εκτός της ΕΕ] ή με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο μέσω europa.eu.int/eurodirect

Για πληροφορίες και δημοσιεύματα σχετικά με την Ευρωπαϊκή Ένωση στα ελληνικά, μπορείτε να απευθυνθείτε:

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΙΣ ΚΑΙ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Γραφείο αντιπροσωπείας στην Ελλάδα

Βασιλίσσης Σοφίας 2
ΤΘ 30284,
GR-106 74 Αθήνα
Τηλ. (30) 21 07 27 21 00
Φαξ (30) 21 07 24 46 20
Internet: www.ee.gr
E-mail: Burath@cec.eu.int

ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟΥ

Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο
Γραφείο για την Ελλάδα
Λεωφόρος Αμαλίας 8
GR-105 57 Αθήνα
Τηλ. (30) 21 03 31 15 41 47
Φαξ (30) 21 03 31 15 40
Internet: www.europarl.eu.int
E-mail: EPAthina@europarl.eu.int

Γραφεία της Επιτροπής υπάρχουν και στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς επίσης και σε άλλα μέρη του κόσμου.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση

- Κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης
- Νέα κράτη μέλη που θα προσχωρήσουν το 2004
- Υποψήφιες χώρες

Η διεύρυνση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) το 2004 κλείνει επιτέλους το χάσμα που άνοιξε η αντιπαράθεση Ανατολής-Δύσης και ο ψυχρός πόλεμος. Οι νέες χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης, μαζί με τη Μάλτα και την Κύπρο, αποτελούν νόμιμα μέλη, των οποίων οι λαοί συμμερίζονται

τους ίδιους στόχους για δημοκρατία, ελευθερία και ευημερία με τους άλλους πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και έχουν εκπληρώσει τα αυστηρά κριτήρια που προβλέπονται για την προσχώρηση. Η διεύρυνση θα δώσει νέα ώθηση στην οικονομική ανάπτυξη των χωρών της ΕΕ, τόσο των νέων όσο και των παλιών, προς όφελος όλων.

Η διαδικασία ολοκλήρωσης βρίσκεται ήδη σε εξέλιξη. Ήδη πριν από την επίσημη προσχώρηση, η ΕΕ είχε ανοίξει τις αγορές της στις εξαγωγές των νέων χωρών, οι οποίες επωφελήθηκαν επίσης και από τα προγράμματα παροχής βοήθειας. Παρόλο που η διεύρυνση δημιούργησε ανησυχίες στους πολίτες των σημερινών και των νέων κρατών μελών, προβλέπονται κατάλληλοι τρόποι για την αντιμετώπισή τους. Μια εικοσιπενταμελής Ευρωπαϊκή Ένωση θα δημιουργήσει νέες σχέσεις τόσο με τις γειτονικές της χώρες όσο και με τον ευρύτερο κόσμο.

